

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองไทร หมู่ที่ 2
ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางอุบลรัตน์ เกลี้ยงอุทธา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

ISBN : 974-533-088-4

บทคัดย่อ

นางอุบลรัตน์ เกลี้ยงอุทรา : การประเมินกรณีศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :

บ้านหนองไทร หมู่ที่ 2 ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.กิตติศักดิ์ เกิดประสพ, 150 หน้า

ISBN : 974-533-088-4

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่ โดยศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน กำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่ต้องการทราบ

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสังเกตและสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบรายงานที่ 1-12

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีแจกแจงความถี่ โดยนับจำนวนรอยขีดที่ได้และการหาค่าร้อยละใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

ผลการวิจัย

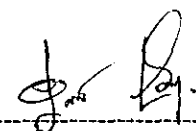
ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน : ชาวบ้านมีความรักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบเครือญาติ มีความซื่อสัตย์และความสามัคคีกันดีเพราะ ได้ผู้นำที่มีคุณธรรม

ด้านทัศนคติที่มีต่อกองทุน : ชาวบ้านยอมรับว่ากองทุนหมู่บ้านมีประโยชน์มากเพราะสามารถช่วยเหลือชาวบ้านให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพได้ในระดับหนึ่ง

ด้านการบรรลุเป้าหมายของกองทุน : สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

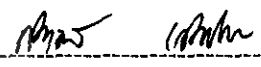
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

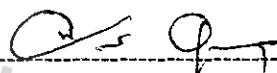
(นางอุบลรัตน์ เกลี้ยงอุทธา)

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.กิตติศักดิ์ เกิดประสพ)

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

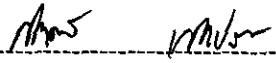
(อาจารย์พีระพงษ์ อุธารสกุล)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หน้าอนุมัติ

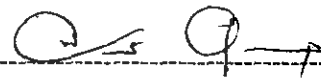
อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.กิตติศักดิ์ เกศประสพ)

กรรมการสอบ

(อาจารย์พีระพงษ์ อุฑารสกุล)

()

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมิน โครงการ

()

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒๗ มี.ค. ๒๕๕๖

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- ดร. กิตติศักดิ์ เกิดประสพ อาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ สำนักกวีตวะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 - อาจารย์ณัฐวัน จันทบุรี อาจารย์นิเทศก์ประจำตำบลหนองระเวียง ที่คอยควบคุม ดูแลการทำงานของบัณฑิตในพื้นที่
 - นายประสิทธิ์ หนูนกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหนองไทร หมู่ 2 ที่อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือขณะที่บัณฑิตปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้าน
 - นายประคอง โนนโพธิ์ ประธานกองทุน บ้านหนองไทร หมู่ 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความร่วมมือทุกๆ ด้าน
- ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางอุบลรัตน์ เกลี้ยงอุทธา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

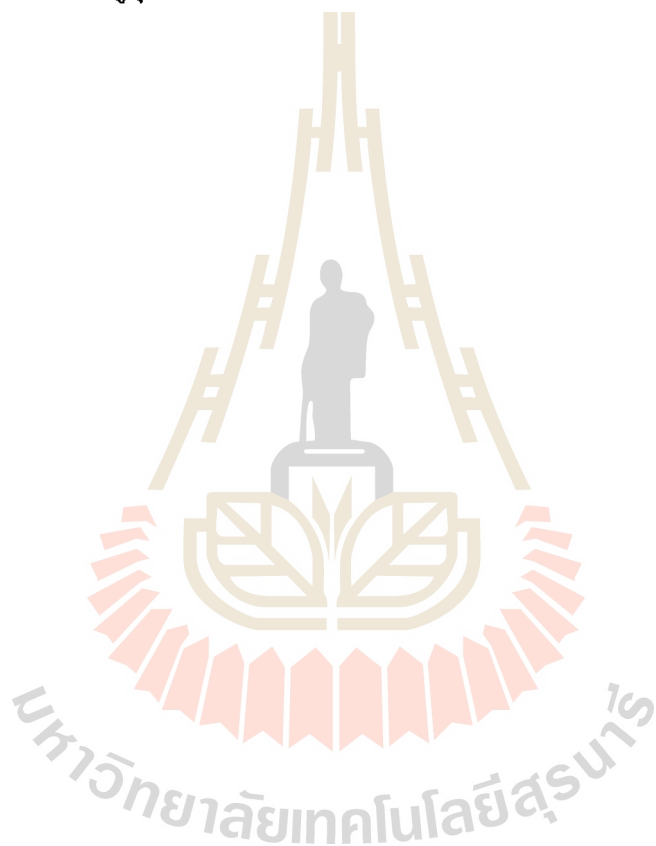
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	9
3. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล	15
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18

	หน้า
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	20
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	30
1. รูปแบบการประเมิน	30
2. กลุ่มเป้าหมาย	30
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน	31
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน	32
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	48
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	53
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	53
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	58
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	59
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	61
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	67
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	67
2. วิธีดำเนินการ	67
3. ผลการดำเนินการ	67
4. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม	68
5. ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. องค์ประกอบการประเมินกองทุนหมู่บ้าน	4
2. ความคิดเห็นพื้นฐานการประเมินพื้นฐานของสตีฟเฟิลบีม	16
3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม	18
4. เครื่องช่วยการเรียนรู้มุ่งการพึ่งตนเองในท้องถิ่น	24

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท	32
2. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	37
3. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ	39
4. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	44
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	49
6. แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองไทร	63

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลภายใต้แกนนำของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ได้มีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างงาน การพัฒนาอาชีพ และพัฒนาความคิดริเริ่มในการร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท และมอบหมายให้หมู่บ้านมีการบริหารจัดการเงินกองทุนกันเอง นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย เพื่อนำไปสู่การพัฒนากองทุนที่เข้มแข็ง กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

จากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว ได้ทำให้เกิดมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยให้บัณฑิตที่ว่างงานได้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการเป็นการศึกษาถึงปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน การติดตามกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงได้เรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปสารนิพนธ์ (Substantive report) ขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่นและเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองไทร หมู่ 2
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ว่ามีอะไรบ้าง
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านหนองไทร หมู่ 2 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้เพื่อการวิเคราะห์การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในสารนิพนธ์ได้กำหนดให้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชิพป์ โมเดล” (Cipp Model) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ชิพป์ โมเดล นี้ ผู้คิดค้นคือ Stuffel beam (Stuffelbeam 's cipp model) สตีฟเฟิลบีม กล่าวไว้ว่า “การประเมินเป็นการระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับการใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานซึ่งสตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดและระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท เป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชิพป์ (Cipp Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Svontext Evalua : c) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Imput Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Precess Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการเพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้สตัฟเฟิลบีม ยังได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

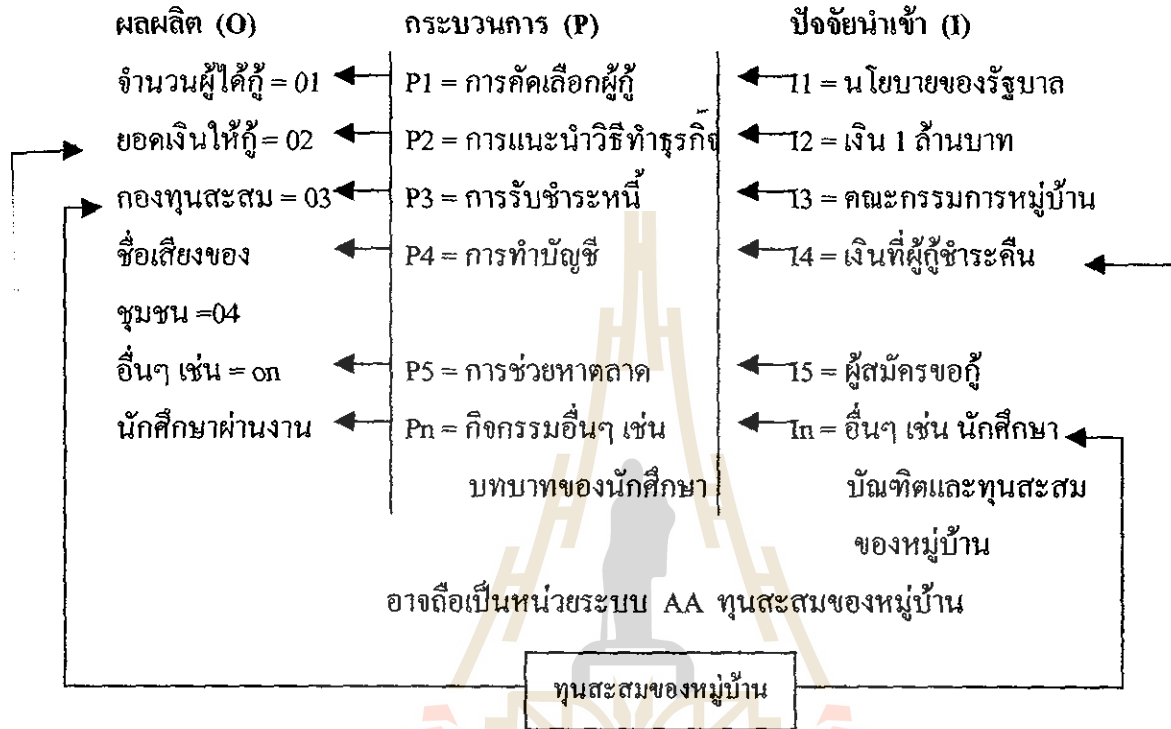
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

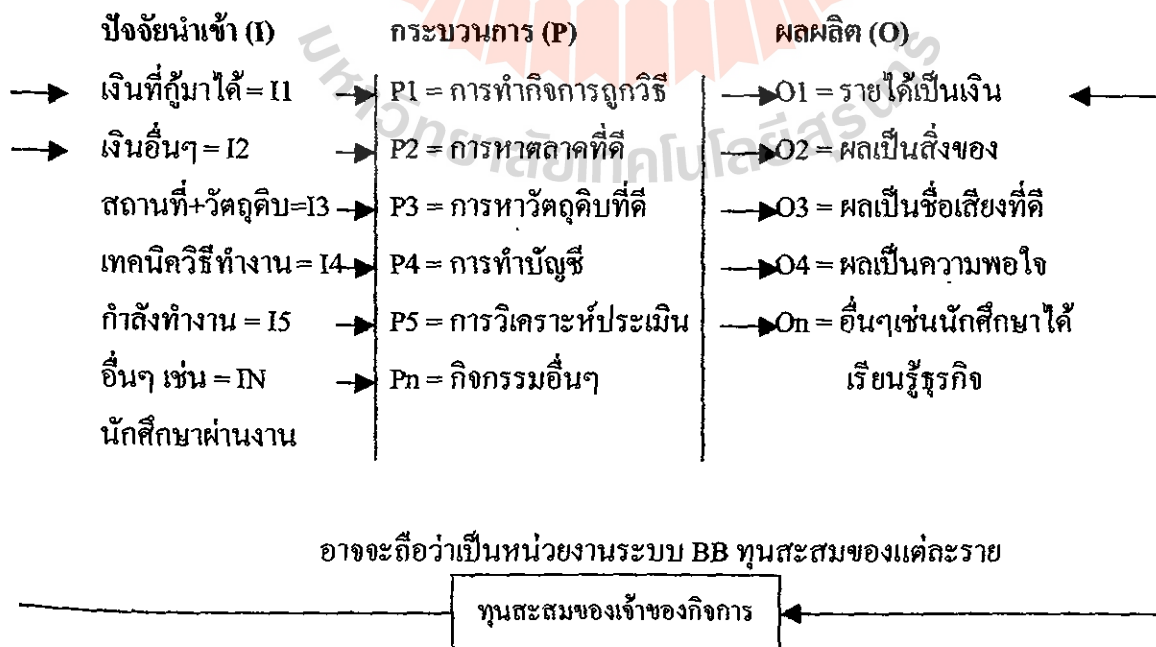

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบการประเมินกองทุนหมู่บ้าน

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการค้าเงินการ

จากแผนภาพที่ 1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วงคือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยสะสมทุนเป็น เป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงานได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิตได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิหน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือเป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือกระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้า B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ A เมื่อได้ดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบท ของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศ และนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

4. วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์และระเบียบบังคับต่าง ๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน และระเบียบการของกองทุน หมู่บ้านหนองไทร ต.หนองระเวียง อ.เมือง จ. นครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 ทั้งการเข้าไปสังเกตและสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้ CIPP MODEL

ขั้นตอนที่ 5 ประมวลผลข้อมูลและสรุปประเด็นข้อมูล โดยเรียบเรียงในรูปแบบสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการที่ได้ศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับประโยชน์ดังนี้

- 5.1 ได้รับความรู้ ความเข้าใจถึงผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ต.หนองระเวียง อ.เมือง จ. นครราชสีมา
- 5.2 ได้ทราบถึงการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของสมาชิกผู้กู้เงิน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้
- 5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชาวบ้านหนองไทร ในการบริหารจัดการและพัฒนากองทุนหมู่บ้านของตนเองรวมทั้งร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนที่เข้มแข็ง
- 5.4 ได้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของกองทุนหมู่บ้านหนองไทรเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง ให้นำบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษา บ้านหนองไทร หมู่ที่ 2 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพป์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 ประชาคม
 - 9.4 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุน หมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
5. เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
6. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง
7. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
8. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาอาชีพโดยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โคนการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ไข ปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจ แบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
5. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทงนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละสองปี และอาจได้รับการ แต่งตั้ง ได้อีก

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 - ตาย
 - ลาออก
 - เป็นบุคคลล้มละลาย
 - คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 1. กำหนดนโยบาย
 2. กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 4. กำหนดแผนงาน และอรรถประโยชน์
 5. อรรถประโยชน์เกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา จัดหา
 6. อรรถประโยชน์เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
 8. อรรถประโยชน์ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
 9. เพื่อประโยชน์ ในการบริหารอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
 10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 11. การประชุมของอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม
 12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

 13. ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

14. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อม
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นๆ ใดที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
3. วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนไม่คิดการพินัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้รับโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แคร่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2430
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องช่วยกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชน ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกันดำเนินการ เริ่มจากการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมคิดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

2. เลือกสรรคนดีเป็นคณะกรรมการกองทุน ทุกคนต้องพร้อมที่จะร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกตนเอง และตามช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เลือกคนดี มีความรู้ ประสบการณ์
3. ความพร้อมในการจัดทำระเบียบข้อบังคับ เมื่อดำเนินการด้านการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหาร โดยความเห็นชอบ
4. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อจัดทำระเบียบ ข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การมอบหมายภารกิจ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการและอื่นๆ ต้องพร้อมในการจัดตั้งกองทุน
5. การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ต้องมีความพร้อมในการขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการขอขึ้นทะเบียนกองทุนพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง และมีการเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลต่อไป

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไทร

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองไทร มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

กองทุนหนองไทร ตั้งอยู่หมู่ 2 ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืม
2. เพื่อให้สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
3. เพื่อให้มีเงินฉุกเฉินเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน
4. เพื่อให้สมาชิกกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ไม่ต้องพึ่งเงินนอกระบบ
5. เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับพัฒนาหมู่บ้านและบำเพ็ญประโยชน์

3. แหล่งที่มาของกองทุน

ผู้ใหญ่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ชาวบ้านได้รับรู้และเกิดความเข้าใจในระดับหนึ่ง แล้วจึงเรียกประชุมผู้นำครัวเรือนทำประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการทั้ง 15 คน เมื่อได้คณะกรรมการกองทุนครบทั้ง

15 คน แล้วก็มีการคัดเลือกประธานกองทุน รองประธานกองทุน เหรัญญิก และเลขานุการ กองทุน และจัดสรรตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้คณะกรรมการกองทุนครบทุกคน คณะกรรมการกองทุนจึงได้ร่วมกันจัดทำระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านขึ้นและเสนอให้ชาวบ้านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นจึงขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานต่อไป

4. คุณสมบัติของสมาชิก

1. ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี
3. ต้องเป็นบุคคลไม่เล่นการพนันและติดยาเสพติด
4. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านและเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน
5. ต้องไม่พิการสามารถประกอบอาชีพได้

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ต้องเขียนใบสมัครยื่นต่อคณะกรรมการกองทุน
2. หลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประชาชน
3. ค่าสมัคร 20 บาท

6. การพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออก
3. ถูกคณะกรรมการให้ออก เนื่องจากกระทำผิดข้อบังคับ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

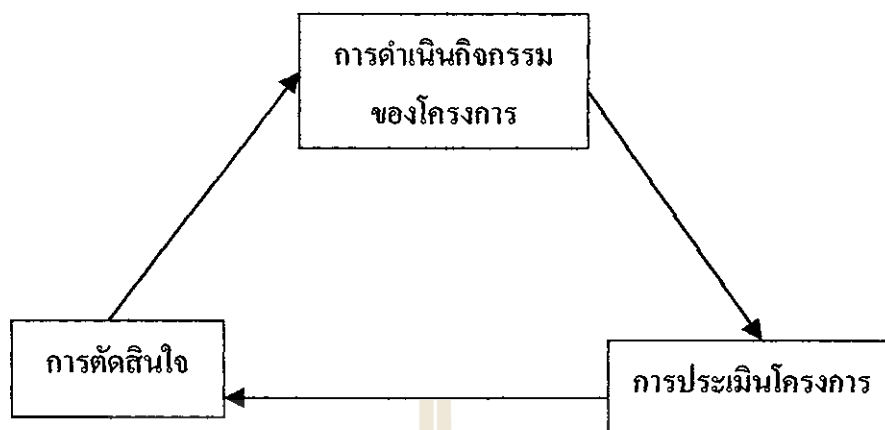
การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกิน จำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจน เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลและทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยกองทุน หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกโดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปีต่อปีประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย
5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาดังความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จ ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนไปมอบให้กับคณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือค้ำเงินในส่วนที่เกี่ยวข้อง
6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยและค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้
7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที ซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสองห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภาพที่ 2 ความคิดพื้นฐานการประเมินพื้นฐานของ สตีฟเฟิลบีม

สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ
 ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
 ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิกขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

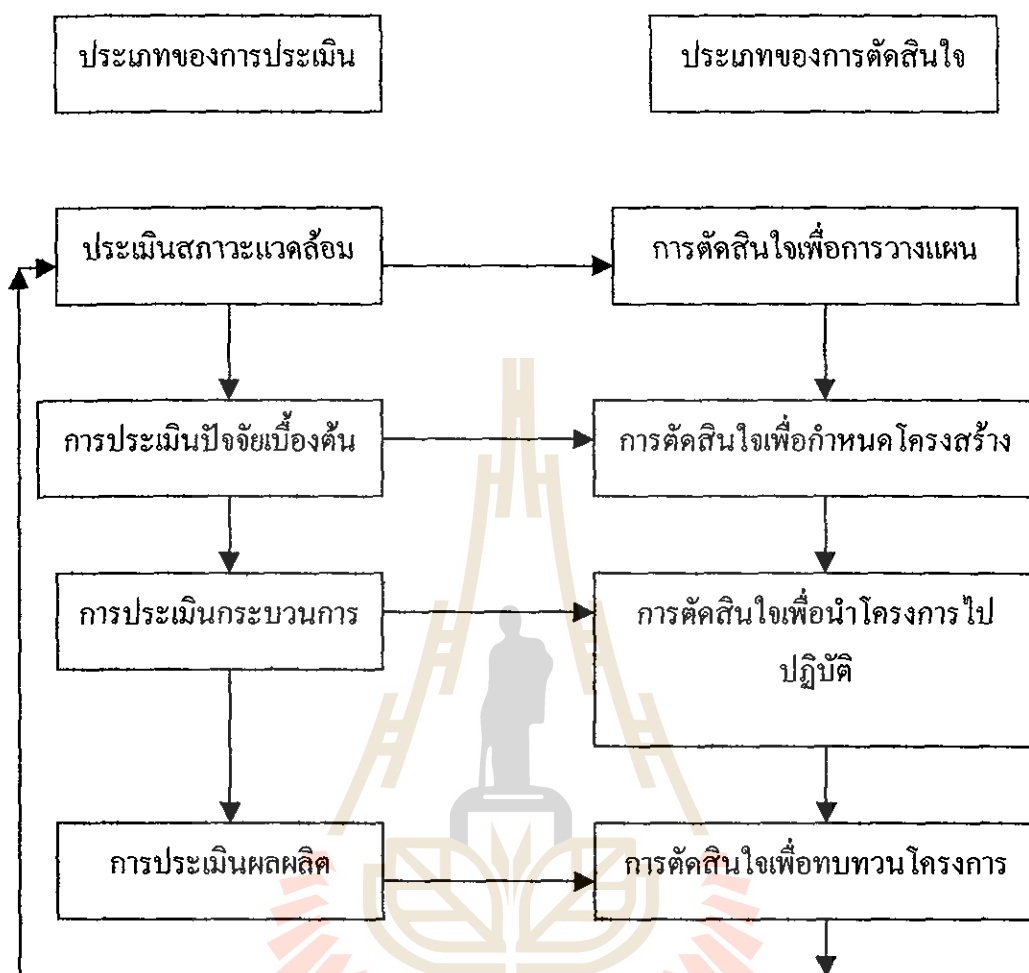
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมาก

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และศัพท์เฟลปิมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม
 ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบ
 ความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพโมเดล ดังกล่าวนี้

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่ง
 สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อ
 ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน
 โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและ
 การประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง
 ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับบริหารการจัดการ การ

เงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษابัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2 เพื่อเสริมรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่หมู่บ้านชนบท
- 1.3 เพื่อสร้างศักยภาพและการยกระดับการศึกษาบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนารัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
- 1.4 เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 2.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)
- 2.2 บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ 5 วัน ต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน
- 2.3 บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

3. บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

- 3.1 ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ
- 3.2 ประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน
- 3.3 ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

4. เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คือการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพผู้กู้เงิน จากกองทุน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นมีเครือข่ายการเรียนรู้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่ยุ่อาศัยในการดำรงชีวิตของคน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานรวมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นไปได้โดยตรง คือได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารการจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

1. ประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมประชุม หรือไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุม และออกความคิดเห็น
2. ประชาชนเมื่อหน้าต่อการจัดประชุมขึ้นบ่อยๆ เพราะประชาชนบางรายอาจมีธุระหรือต้องทำงาน
3. ประชาชนส่วนหนึ่ง ไปทำงานต่างถิ่น ไม่ได้อยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง
4. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนา แต่ไม่กล้านำเสนอ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้แก่ประชาชน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการออกความคิดเห็นในที่ประชุม และช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นของประชาชน

2. ความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนมีที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างค้ำคอเนื่อง
4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชนซึ่งจับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด
5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
6. สมาชิกของชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการร่วมในกระบวนการของชุมชน
7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกคน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน
8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช้การพึ่งพาตลอดไป
9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่นๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอีก 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง
3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ
4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ

ปัญหาความเข้มแข็งของชุมชน

1. ประชาชนบางส่วนขาดความสามัคคีกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันขัดแย้งกันเองภายในชุมชน

2. ผู้นำชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง
3. ชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกมากเกินไปทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้
4. สมาชิกในชุมชนไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเองได้
5. ชาวบ้านไม่ค่อยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี ให้เหตุผลในการตัดสินใจร่วมกัน
2. จัดการอบรมและดูงานให้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชนที่สนใจ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
4. ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถทำงานพัฒนาเรื่องต่างๆ ได้

3. ประชาคม

ประชาคม เป็นการร่วมกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาเข้าร่วมมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงามของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกลำบากในความเป็นเจ้าของชุมชน คำว่าประชาคมนี้มีท่านผู้มีความรู้หรือนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า “ประชาสังคม” ซึ่งอยู่ในความหมายคล้ายคลึงกันซึ่งประชาคม หรือประชาสังคม จะมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

- อย่างเป็นทางการ โดยการจัดเวทีหรือการจัดประชุม
- อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็กๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่ง

ปัญหา

1. สมาชิกในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม
2. สมาชิกในชุมชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการประชุมบ่อยๆ ครั้ง
3. สมาชิกในชุมชนไม่กล้าแสดงออกความคิดเห็นในการเข้าร่วมประชุม

4. การประชุมบางครั้งเรื่องที่น่ามาพูด ได้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องทำให้ผู้ที่ได้รับฟังได้ข้อมูลที่ผิดหรือไม่ถูกต้องด้วย

แนวทางแก้ไข

1. กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการประชุมและสร้างจิตสำนึกในการร่วมทำประชามว่ามีความสำคัญมาก
2. ในการทำประชามแต่ละครั้งจะต้องกระตุ้นกำหนดบทบาทโดยการแสดงออกแสดงความคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง
3. ในการประชุมแต่ละครั้ง เรื่องที่จะนำมาทำการประชุมหรือประชามจะต้องเป็นเรื่องที่มีเอกสารอ้างอิง

4. เครือข่ายการเรียนรู้

ในด้านของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ได้กำหนดให้มีเครือข่าย การเรียนรู้ ระดับเขต 13 เครือข่ายที่มีจังหวัด 13 จังหวัดเป็นแกนนำของเครือข่าย รวมเครือข่ายของกรุงเทพมหานครอีก 1 เครือข่าย รวมเป็น 14 เครือข่ายการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจในที่นี้คือ การทำงานของเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นอย่างไร ชุมชนในจังหวัดต่างๆ จะได้รับประโยชน์จากการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ระดับเขตอย่างไร และอะไรคือเรื่องที่น่ามาเรียนรู้กัน

หลักการ

แผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชนในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้แนวการพนักก้าตั้งเป็นกลุ่ม และการวางแผนร่วมกันกับชุมชนท้องถิ่นระดับฐานล่างที่สุดเป็นหลักดำเนินการงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช้การจัดตั้งองค์กร หรือ โครงสร้างใหม่และจังหวัดแกนนำไม่ใช่พื้นที่ทดลองหรือต้นแบบสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

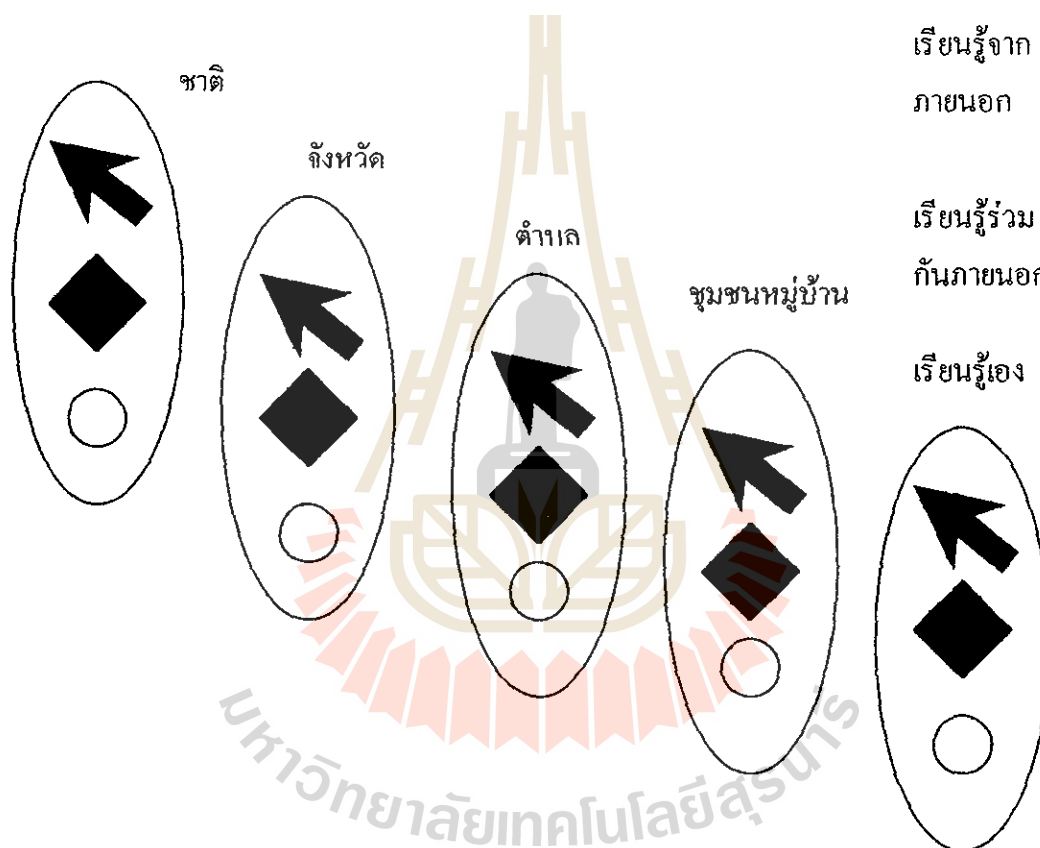
เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

ประเด็นที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน

1. แนวทางแก้ไขปัญหาลุปรรรคช่องว่าง และข้อจำกัด ที่สกัดกั้นหรือขัดขวางกระบวนการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

2. วิธีการปฏิบัติที่ทำให้บังเกิดผลดีที่สุดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะวิธีการที่ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถดำเนินกระบวนการชุมชนได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครือข่ายการเรียนรู้มุ่งการพึ่งตนเองในท้องถิ่น

เรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ต้องพึ่งคนอื่นสอนให้

เรื่องที่แก้ไขได้เอง ถ้ามีคนภายนอกช่วยคิด

เรื่องที่คิดและแก้ไขได้เอง ไม่ต้องพึ่งภายนอก

แผนภาพที่ 4 เครือข่ายการเรียนรู้มุ่งการพึ่งตนเองในท้องถิ่น

5. การพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การพัฒนาที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน

2. หลักการพัฒนา 10 ประการ คือ

2.1 หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง

2.2 สภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงไปปัจจัยนำเข้าไป เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป จนเกิดการพัฒนาคคน และท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.3 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุดและสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี

2.4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

2.5 วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น จะต้องเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

2.6 ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผลต้องจัดการในรูปของหนึ่งโครงการมีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ

2.7 การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชน จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงานทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา

2.8 การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็น

2.9 ความมีคุณธรรมและศิลปะ

2.10 การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสถานภาพของท้องถิ่นใน

ปัจจุบันเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น

3. วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา จึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคนได้แก่วิธีให้การศึกษาอบรม วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีพัฒนาแบบที่ส่วนร่วมกล่าวคือ นักพัฒนา และผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผนลงปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและ

วิธีทำงานกับหน่วยงานเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนที่ขาดเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

ปัญหา

1. ประชาชนไม่มีความคิดในการพัฒนาให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทในการนำการพัฒนาในทุกด้าน
2. ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนามักจะท้อแท้ที่มองเห็นว่าชุมชนล้มสลายและขาดการมีส่วนร่วม และมักจะเป็นข้ออ้างว่าพัฒนาไม่ได้แน่นอน และพากันละทิ้งซึ่งทำให้ชุมชนนั้นขาดโอกาสที่จะมีผู้เข้าไปร่วมเป็นภาคีการพัฒนา
3. ชาวบ้านในชุมชนมักไม่กล้าแสดงออก แม้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ทำให้การวางแผนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไม่สามารถประเมินผลได้ในทันที
4. ผู้นำหมู่บ้านตามกฎหมายมักไม่มีลักษณะเป็นผู้นำธรรมชาติเช่นในอดีต ชาวบ้านมักให้ความยอมรับอย่างไม่จริงใจความร่วมมือในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหามีน้อย

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ให้ชาวบ้านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยการกระทำทุกวิถีทางให้ชาวบ้านเสนอภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวเองออกมาให้ได้
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้มีความคิดเห็นร่วมกันในหมู่บ้านเพียงจำนวนหนึ่งก่อน เรียกว่า “กลุ่มสนใจ” ซึ่งกลุ่มจะขยายผลไปสู่การพัฒนาที่มากขึ้นต่อไปเอง
3. วิทยากรต้องกระตุ้นทำให้ชาวบ้านกล้าแสดงออกในความคิดเห็นต่างๆ ให้ได้ด้วยการชวนการตั้งคำถาม เพื่อให้ประเมินผลได้ทุกขั้นตอนซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง
4. ค้นหาผู้นำธรรมชาติที่มีบทบาทในการพัฒนาต่อไปให้ได้ และสร้างบทบาทให้เกิดขึ้นอย่างแนบเนียน ไม่เป็นการสร้างกลุ่มอำนาจขึ้นมาคู่กับคณะกรรมการหมู่บ้านแต่จะทำงานไปด้วยกันอย่างสอดคล้องซึ่งอาจหาได้โดยเร็วจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

6. ธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจชุมชน เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นส่วนสำคัญในการลดภาวะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ระดับครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ปัญหาโสเภณีเด็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 หน่วยงานของรัฐ

1.2 หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน

1.3 โครงการหลวง

1.4 บ้าน, วัด, โรงเรียน

2. ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมและ/หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ลักษณะเด่นของธุรกิจคือ เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการบริหาร รายได้จากยอดขายไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการไม่มากนักในระยะเริ่มต้น การติดต่อและการให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิดการเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ประเภทของธุรกิจชุมชนแบ่งออกได้เป็นธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจค้าส่งและธุรกิจบริการ นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือเปิดโอกาสให้มีการประกอบการก่อให้เกิดการจ้างงาน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

4. การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนทำได้โดยร่วม ทำให้สังคมของท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถทางปัญญา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และช่วยทำให้สังคมมีความสงบสุข รักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม

ปัญหาธุรกิจชุมชน

1. ประชาชนไม่มีความสามัคคีรวมกลุ่มกัน
2. ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการทำธุรกิจ
3. ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจชุมชน
4. ชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

แนวทางการแก้ปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน และชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มอาชีพ
2. ให้ความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการประกอบธุรกิจ
3. สร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนโดยรวม
4. หาหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

7. ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การบัญชี มีความหมายโดยสรุป คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่ สรุปผล และแปลความหมาย ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติ มากกว่าตามหลักวิชาการจะไม่มีคำว่า “เดบิต” หรือ “เครดิต” แต่ยังคงบันทึกตามหลักบัญชี ตามรูปแบบนี้ สิ่งที่ต้องจัดทำจะต้องให้ความสำคัญก็คือ หมวดหมู่ ประเภทของบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทบัญชีได้ว่าอยู่ในหมวด ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางบัญชีสามารถจัดประเภทได้ทั้งหมด 5 หมวด คือ

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดทุน (เงินกองทุน)
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินได้ สินทรัพย์อาจจะมีรูปร่างต่างๆ กัน อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้รับสินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

หนี้สิน หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันที่จะต้องชดใช้คืนในรูปของตัวเงินหรือตราสารทางการเงินในอนาคต ได้แก่ เจ้าหนี้เงินกู้ เงินรับฝาก เป็นต้น

ทุน หมายถึง ทุนในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนที่ได้รับจัดสรรหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เงินกองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อกองทุนมีกำไร จากการดำเนินงาน ซึ่งจะสะสมอยู่บัญชี กำไรสะสม ดังนั้น ทุนจึงประกอบด้วย เงินกองทุนบวกกำไรสะสม

รายได้ หมายถึง รายได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือเงินที่ได้รับและไม่มีภาระต้องจ่ายคืน เช่น รายได้ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยปรับ รายได้ จากการขายหุ้น รายได้จากเงินบริจาคหรือเงินรางวัลต่างๆ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มในวันประชุม ค่ารถ ค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินสดหรือเงินฝากธนาคาร ดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสดหรือเงินฝากธนาคารเป็นกลไกเชื่อมโยงในการจัดทำบัญชี โดยการวิเคราะห์รายการจะอาศัยคำถาม

- รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เงินสดหรือเงินฝากธนาคารเพิ่มขึ้น หรือลดลงเท่าไร
- เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร

8. ปัญหา

1. คณะกรรมการกองทุน ขาดความเข้าใจในการทำบัญชี
2. ข้อมูลในบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
3. ไม่มีผู้ตรวจสอบและประเมินผลการทำบัญชี การให้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

แนวทางการแก้ปัญหา

1. จัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุน
2. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีเป็นระยะ
3. ให้หน่วยงานของรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทำบัญชีกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะหมู่บ้านหนองไทร หมู่ที่ 2 ตำบล หนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ใช้วิธีโมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล

- 1.1 การประเมินสถานะสิ่งแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- 1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- 1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไทร หมู่ที่ 2 ซึ่งมี

สถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 64 คน

1) สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 55 คน
2) สมาชิกทั่วไป	จำนวน 9 คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป)	จำนวน 345 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำอาสา ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 10 คน
2.5 ข้าราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจน
การสังเกต

และบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคล
ในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายการณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 5 รายที่มี
วัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก บร.11

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บ
ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์

1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่มีต่อกอง
ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง)

6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง)

7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายการณ์)

12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้ก) ดังนี้

1. การประเมินบริบท มีรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1 - ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเส้นทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน มีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม(อาชีพหลัก/รอง) คืออะไร 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึง	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	6. เลิกทำ 7. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้าน สาธารณูปโภคมี ประมาณ พ.ศ. ไค (ถนน , ไฟฟ้า , ประปา)		
C 2 - ส ภา ๑ พ ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
C 3- ส ภา ๑ พ เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน 7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู / นักเรียน) 8. โรคที่เจ็บป่วย 9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบล 3. โรงเรียน 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบปร.1 2. สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C4 - วัฒนธรรม ประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนวัด / โบสถ์ / มัสยิด จำนวนพระ / เณร / บาทหลวง ภาพพื้นบ้าน ประเพณีที่สำคัญ ความเชื่อด้านต่าง ๆ (ศาลปู่ตาฯ) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 ศึกษาจากเอกสาร สังเกต
C5 - โครงสร้าง พื้นฐาน และ ทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ล ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สังเกต
C6 - ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C7 - โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ / กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C8 - ความเข้มแข็งของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนาสม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 	1. ชาวบ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 ครั้งที่ 1 (มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 30 ครั้ว เรือน)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล C9 – อาชีพเดิม	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลัก / รอง ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10 – สมาชิกในครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน , อายุ , สถานภาพสมรส , ระดับการศึกษา , ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว การมีงานทำ 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C11 – สภาพการอยู่อาศัย	<ol style="list-style-type: none"> มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มี พักอาศัยอย่างไร 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ สังเกต
C12 – รายได้ของครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C13 - หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน สาเหตุของการมีหนี้สิน แหล่งเงินกู้ 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงิน	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 สัมภาษณ์เพิ่มเติม

2. การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
II-นโยบาย ระเบียบ แนวทาง ปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ ระเบียบสำนักฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุน หมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	1. ศึกษาจากเอกสาร
I2-การ ประชาสัมพันธ์	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการ ประชาสัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
I3-คณะ อนุกรรมการระดับ อำเภอที่เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะ อนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะอนุ กรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I4-คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรง	3. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 4. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	2. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 3. ศึกษาจากเอกสาร
I5-การเตรียมความ พร้อมการสร้าง ความรู้ความเข้าใจ แก่คณะกรรมการ หมู่บ้านและชาว บ้าน	1. วิธีการในการเตรียม ความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียม ความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กรที่ทำ หน้าที่ในการเตรียม ความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาว บ้านตามแบบ บร.3 บร.9 (จาก ข้อมูลเดิม 30ครัว เรือน) 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน
I6-เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7-บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิ การศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมि ถิ่นเนา, สถานภาพ สมรส, ความสามารถ พิเศษ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9-จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11
I10-จำนวนเงินลง ทุนนอกเหนือจาก เงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติเงิน กู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I11-วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I12-สถานที่วัสดุอุปกรณ์และวัสดุคิบบในการประกอบอาชีพ	1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ 3. วัสดุคิบบในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
I13-ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I14-จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

3. การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3
ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน PC1-การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC2-การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดเอกสารขอขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	6. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	3. การสัมภาษณ์
PC3-ระบบบัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินตั้งจะ ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
PC4-กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
PC4.1-การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล ค่าธรรมเนียมการสมัครและชุมชน ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4.2-การหมดสมาชิกภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	3. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 4. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 5. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3-ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.4-การทำทะเบียนสมาชิก	2. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรค	2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	
PC5-กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1-ขั้นตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารโครงการขอกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.2-การคัดเลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5.3-การโอนเงินให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนในการโอนเงิน ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ หลักฐานการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4-การรับชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน เอกสารในการส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์
PC6-การส่งเสริมการใช้เงินกู้			
PC6.1-การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> ผู้แนะนำ ประเด็นในการแนะนำ วิธีการแนะนำ จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์
PC6.2-การช่วยเหลือ	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ที่ช่วยเหลือ วิธีการในการส่งเสริมการค้า ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC7-การตรวจสอบการใช้ข่าเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 7. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 8. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 3. สัมภาษณ์
PC8-การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC9-การจัดสรรผลประโยชน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10-การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล PC11-การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC12-การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบ บร.6
PC13-การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4. การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน PD1-จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง (31 ก.ค. 45) 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD2-จำนวนผู้ได้เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 5. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 3. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 4. ศึกษาจากเอกสาร
PD3-ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 นับถึง 31 ก.ค. 45 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD4-จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืนตามกำหนด (31 ก.ค. 45) 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด (31 ก.ค. 45) และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD5-ยอดเงินที่มี การชำระคืน	1. ยอดเงินกู้ที่มาชำระคืน นับถึง 31 ก.ค. 45 จำแนกเป็นเงินต้น, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	4. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 5. บัญชีคุมลูกหนี้	3. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 4. ศึกษาจากเอกสาร
PD6-กองทุน สะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม แยกประเภทตาม 17 2. การใช้ประโยชน์จาก กองทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกอง ทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD7-การใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้ที่ใช้เงินตาม วัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้ที่ไม่ใช้เงินไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตาม วัตถุประสงค์โครงการ	1. ผู้ตรวจสอบตาม PC7	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจ สอบ
PD8-ทัศนคติของ ชุมชนต่อกองทุน	1. ทัศนคติต่อกรรมการ กองทุนหมู่บ้านในเชิง บวก/ลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก/ ลบ	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9-เกิดเครือข่าย องค์กรเรียนรู้(หลัง จากทำ PC10)	1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่ เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กร เครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการปฏิบัติ งานของบัณฑิตกอง ทุน (ตัวเอง)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD10-การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.10
PD11-ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนาสม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 และบร.7 (จากข้อมูลดิบ 30 ครัวเรือน) 2. สังเกต

ระดับรายบุคคล

PD12-ผลที่ได้ตามต้องวัตถุ

ประสงค์ของการกู้

PD12.1 ผลโดยตรง	1. ผลการใช้จ่ายเงินตาม วัตถุประสงค์ของ โครงการ	2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	3. สัมภาษณ์สังเกต
PD12.2 ผลโดยอ้อม	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านได้รับ อนุมัติเงินกู้	2. ประสิทธิภาพของผู้กู้	1. วัตถุประสงค์ ในการกู้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองไทร หมู่ 2 ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพี ซึ่งมีตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดตามแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่างๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้นำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองไทร หมู่ 2 บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก		16 17 19	PC5 PC9	PD1-PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน		14	PC1-PC9	
1.3 การกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน			PC1-PC4	PD9 PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน		12 15 19	PC10 PC11	PD2-PD6 PD8,PD10
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม			PC10	PD8-PD12
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ	C1-C8	I1-I4 I8-I15	PC1-PC10 PC11-PC14	PD8

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายขององค์กรเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ตำบล		I3 I8	PC10	PD9
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	C8			PD11

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทประเทศไทย

เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเศรษฐกิจไทยมี 4 ประการ คือ 1. การเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจนฟื้นความเป็นเศรษฐกิจที่ยากจนและล้าหลังแล้ว 2. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลักกลายเป็นเศรษฐกิจที่มีฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมใหญ่กว่าภาคเกษตรโดยเด็ดขาด 3. การแปรเป็นเศรษฐกิจแบบทันสมัยและ 4. การแปรเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจสากล

วิกฤตปัญหาเศรษฐกิจของไทยที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้แก่

1. ปัญหาเสถียรภาพของค่าเงินบาท ค่าเงินบาทลดลงทำให้นักลงทุนไม่นำเงินทุนเข้ามาในประเทศไทย
2. ปัญหาเงินเฟ้อเพราะ Demand ตกค่าคนไม่มีกำลังซื้อราคาสินค้าจึงไม่เพิ่มขึ้น
3. ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูงต่อเนื่องกันมาหลายปี ทำให้ทำลายความเชื่อมั่นของชาวต่างประเทศต่อเศรษฐกิจไทย
4. ปัญหาเป็นหนี้สินต่างประเทศสิ้นพันตัวและเป็นหนี้ระยะสั้นมาก
5. ปัญหา Credit ของประเทศตกต่ำ
6. สถาบันการเงินมีปัญหาเรื่องความมั่นคง
7. ปัญหาคนว่างงาน
8. ปัญหาอัตราการเจริญเติบโตติดลบ

ปัจจุบันประเทศไทยมีดุลการคลังเกินดุลต่อเนื่องกันเป็นเวลา 8 ปี ทำให้รัฐบาลมีช่องว่างเพียงพอที่จะใช้นโยบายการคลัง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางเศรษฐกิจได้ เช่น นโยบายภาษีเงินได้นโยบายภาษีส่งออก หลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากที่ผูกกับค่าดอลลาร์สหรัฐฯ มาเป็นค่าเงินบาทลอยตัวค่าเงินบาทจึงมีเสถียรภาพขึ้นและเคลื่อนไหวอยู่ในระดับแคบๆ ทำให้เงินบาทยังเป็นที่นิยมใช้ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา

ท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นการท้าทายต่อการดำเนินยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของไทย ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเดิมซึ่งเป็นแบบมองเข้าข้างใน

(Inward-looking strategies) อาจจะไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะของสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปมาก การทบทวนและการปฏิรูปยุทธศาสตร์เศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นเพื่อกระจายความเสี่ยงอันเกิดจากการผันผวนของตัวแปรภายนอกเศรษฐกิจไทย ควรพัฒนาไปในลักษณะที่มีการกระจายฐาน การกระจายฐานเป็นยุทธศาสตร์ที่ตรงข้ามกับการอาศัยฐานเดียว การกระจายฐาน หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งทำให้เศรษฐกิจมีหลายฐาน แต่ละฐานมีความสำคัญใกล้เคียงกันและอาจใช้เป็นที่พึ่งพาได้ ทดแทนกันได้ เช่น การมีสัดส่วนของผลผลิตจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในขนาดใกล้เคียงกันและในบรรดาผลผลิตจากภาคเกษตรด้วยกัน ควรมีผลผลิตจากพืชหลายๆ อย่างเป็นหลัก ไม่ควรพึ่งพาพืชผลเพียงอย่างเดียวหรือเพียง 2-3 อย่าง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมา

แต่เดิมนั้นหมู่บ้านหนองไทรมีชื่อว่าหมู่บ้านเรไรร้อง ซึ่งเรียกชื่อตามสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าและมีเสียงเรไรร้องกล่อมหมู่บ้าน ต่อมาหมู่บ้านเกิดขึ้นในพื้นที่เพาะปลูกและมีต้นไทรอยู่กลางหนอง ชาวบ้านจึงเรียกกันว่าหนองไทรจนกลายมาเป็นชื่อเรียกหมู่บ้านในปัจจุบัน

ชาวระเริงใหญ่ซึ่งเป็นชาวโคราชดั้งเดิมมีถิ่นฐานอยู่ทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้านหนองไทรเป็นชนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีวิต เพราะพื้นที่ของหมู่บ้านในอดีตนั้นเป็นป่าหนาทึบ อุดมไปด้วยไม้ยืนต้นนานาชนิด เช่น ไม้ยาง ไม้ประคู้ และมีพื้นที่ราบลุ่มสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนาและปลูกมันสำปะหลัง ยามว่างก็จะหาของป่าขาย เช่น สมุนไพรและสัตว์ป่า ปัจจุบันอาชีพหาของป่าขายได้หายไปจากชาวบ้าน สาเหตุเนื่องมาจากสภาพป่าถูกทำลายหมดจึงไม่มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ คงเหลือแต่อาชีพทำนาและปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งยังอนุรักษ์ไว้บ้างบางส่วน เมื่อความเจริญของชุมชนเมืองขยายเข้ามาสู่หมู่บ้านหนองไทรจึงเกิดอาชีพใหม่ขึ้น ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั้งรับจ้างทอผ้าไหมอยู่บ้านและรับจ้างอยู่ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี

ด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนนเข้าหมู่บ้านแต่เดิมเป็นถนนดินโคลน การเดินทางติดต่อกับสะดวกจึงเริ่มมีการพัฒนาเป็นถนนลูกรัง เมื่อปี พ.ศ.2526 และเปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง เมื่อปี พ.ศ.2540 เริ่มมีไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ.2528 ชาวบ้านใช้ตะเกียงและเทียนเพื่อให้แสงสว่างมาหลายสิบปีทางภาครัฐได้ยื่นมือเข้ามาช่วยพัฒนาหลายรูปแบบรวมทั้งระบบน้ำกินน้ำใช้ ซึ่งเคยใช้น้ำบาดาลและน้ำจากหนองน้ำ ปัจจุบันชาวบ้านหนองไทรมีน้ำประปาใช้ครบทุกครัวเรือนตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา

สภาพภูมิศาสตร์

หมู่บ้านหนองไทรพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทรายแดงประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นเนินดิน และส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม ตรงกลางเป็นแอ่งเหมาะสำหรับกักเก็บน้ำแบบหนองน้ำ มีอาณาเขตทิศเหนืออยู่ติดกับหมู่บ้านของแวง ทิศใต้มีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านโดนด ทิศตะวันออกอยู่ติดกับหมู่บ้านพะเนาและทิศตะวันตกอยู่ติดกับหมู่บ้านหนองระเวียง

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจุบันชาวบ้านหนองไทรมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ อาชีพรับจ้างทอผ้าไหมอยู่กับบ้าน และอาชีพรับจ้างในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี ซึ่งถือเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านส่วนใหญ่ รองลงมาคืออาชีพค้าขายมีชาวบ้านบางส่วนยังประกอบอาชีพนี้ด้วยซึ่งมีรายได้น้อยกว่าคือ อาชีพเกษตรกรรมยังพอมีหลงเหลือเล็กน้อยเพราะพื้นที่เพาะปลูกมีน้อยเหลืออยู่ประมาณ 775 ไร่ แบ่งเป็นที่นา 255 ไร่ และที่สวน 50 ไร่ พื้นที่สำหรับทำเกษตรอื่นๆ 470 ไร่ มีจำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ยดังนี้

จำนวน	1-5 ไร่	มีจำนวน	8	ครอบครัว
	6-10 ไร่	มีจำนวน	9	ครอบครัว
	11-20 ไร่	มีจำนวน	5	ครอบครัว

มีจำนวนร้านค้าในหมู่บ้านมี 4 ร้าน ซึ่งดำเนินธุรกิจแบบค้าขายของชำทั้งหมด และมีโรงฆ่าสัตว์สำหรับฆ่าวัวและฆ่าควาย 1 แห่งใช้แรงงานคนในหมู่บ้านทั้งหมด

หมู่บ้านหนองไทรเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กยังไม่มีโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่แห่งนี้นักเรียนส่วนใหญ่จะเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองระเวียง ระยะทาง 2 กิโลเมตร จำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ทั้งหมดในหมู่บ้านมี 88 คน

ชาวบ้านหนองไทรส่วนใหญ่จะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง เมื่อเจ็บป่วยส่วนมากจะเป็นโรคไข้หวัดธรรมดา รักษาอยู่ที่สถานอนามัยตำบลหนองระเวียงก็หายเป็นปกติ

วัฒนธรรมประเพณี

ชาวบ้านหนองไทรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดอยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านมีพระอยู่ทั้งหมด 4 รูป แต่ยังไม่มีการบวชเนื่องจากเจ้าอาวาสวัดคนก่อนมรณะภาพลง ประเพณีที่สำคัญที่ชาวบ้านได้อนุรักษ์และปฏิบัติสืบต่อกันมาได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีขึ้นปีใหม่ เป็นต้น ส่วนทางด้านวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ได้แก่ วัฒนธรรมทางด้านภาษา ชาวบ้านหนองไทรเกือบทั้งหมดยังพูดภาษาไทยโคราชอยู่ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองโคราช ชาวบ้านยังมีความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจอยู่เป็นจำนวนมาก มักจะกราบไหว้บูชาและประกอบพิธีกรรมอยู่

เสมอ เช่น ในวันแรม 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปีจะประกอบพิธีเช่นไหว้ศาลตะปู โดยมีร่างทรงซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านเป็นผู้นำในการทำพิธีดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปกป้องชาวบ้านให้อยู่ดีมีสุข

โครงสร้างพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะอาณาเขตของหมู่บ้านหนองไทรจะเป็นรูปสามเหลี่ยมมีถนนลาดยางที่ใช้ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นและเป็นทางเข้าหมู่บ้าน 3 สาย ได้แก่ ถนนเส้นหมู่บ้านของแวงถึงหมู่บ้านหนองไทรยาว 1,500 เมตร ถนนหมู่บ้านพะเนาถึงหมู่บ้านหนองไทร ยาว 2,000 เมตร และถนนที่มาจากเขตอุตสาหกรรมสุรนารีถึงหมู่บ้านหนองไทรยาว 7,000 เมตร มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ครบ 89 ครัวเรือน มีโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์ที่ติดตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1 เครื่อง (ไม่รวมโทรศัพท์มือถือ) และมีหอกระจายข่าวสำหรับประชาสัมพันธ์ติดตั้งอยู่ที่วัด 1 แห่ง ยังไม่มีศาลาประชาคมสำหรับเป็นที่ประชุมชาวบ้านอย่างเป็นทางการ

ส่วนด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เคยเป็นป่าได้ถูกทำลายไปหมดเหลือแต่ป่ายูคาลิปตัส ซึ่งเป็นของนายทุนที่มาซื้อที่ไว้แก่งำไรอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านประมาณ 10 ไร่ และอยู่ทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้านประมาณ 10 ไร่ มีแหล่งน้ำที่เป็นสระจำนวน 1 แห่ง เป็นของวัดซึ่งชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันสามารถเก็บกักน้ำได้ตลอดทั้งปีและมีหนองน้ำอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านสามารถเก็บกักน้ำได้น้อย จำนวน 1 แห่ง

ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและปัญหาท้องถิ่น

หมู่บ้านหนองไทรมีผู้นำหมู่บ้านทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้านที่ได้มาจากการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการรับรองจำนวน 3 คน ดังนี้

1. นายประสิทธิ์ หนูนกระโทก	ตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายพุง กันหา	ตำแหน่ง	อบต.
3. นายสำรวย เพชรกลิ่น	ตำแหน่ง	อบต.

นอกจากนี้ยังมีผู้นำกลุ่มต่างๆ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่

1. นายประคอง โนนโพธิ์	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
2. นางคำปุ่น อินมะเริง	ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านเพื่อการเกษตร
3. นายประสิทธิ์ หนูนกระโทก	ประธานกลุ่มออมทรัพย์

การจัดตั้ง

1. กลุ่มสตรีแม่บ้านเพื่อการเกษตร ที่สมาชิก 16 คน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 มีเงินอุดหนุน 100,000 บาท

2. กลุ่มออมทรัพย์ มีสมาชิกทั้งหมด 102 คน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2542 มีเงินออมทั้งสิ้น 370,000 บาท
3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสมาชิก 64 คน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 มีเงินทุนทั้งหมด 5,000,000 บาท

กิจกรรมของกลุ่มทั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะมีการประชุมปรึกษาและเสวนาร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมเสนอปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนด้านภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นเองนั้นชาวบ้านยังไม่มีใครมีภูมิปัญญาในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ต้องได้รับการชี้แนะและการฝึกอบรมจากภาครัฐเป็นเรื่อยๆ ไป

โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

ภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือหมู่บ้านหลายโครงการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ นอกจากนี้ก็ยังมีโครงการจัดให้มีถึงขยะที่มาตรฐานประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรค

ภาคเอกชนที่เข้าร่วมมือช่วยพัฒนาหมู่บ้านจะเป็นในรูปแบบเงินอุดหนุนจากพรรคการเมือง ตามโครงการต่างๆ ที่ชาวบ้านร่วมกันเสนอขึ้น เช่น เงินอุดหนุนให้มีการติดตั้งหลอดไฟฟ้าตามแยกต่างๆ ภายในหมู่บ้านเพื่อให้แสงสว่างเวลากลางคืน เงินอุดหนุนพัฒนาสนามกีฬาสำหรับเยาวชนภายในหมู่บ้าน

นอกจากโครงการภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้ามาช่วยพัฒนาหมู่บ้านและชาวบ้านก็มีการพัฒนาโครงการปลูกและอนุรักษ์สมุนไพรไทย โดยใช้พื้นที่ของวัดประมาณ 7 ไร่ เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป

2. ผลการประเมินโครงการ

การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านหนองไทรได้รับอนุมัติเงินเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2544 โดยเก็บรักษาเงินจำนวน 1 ล้านบาท ไว้ที่ธนาคารออมสิน สาขานนจอมพล หมายเลขบัญชีธนาคารกองทุนหมู่บ้านหนองไทร เลขที่ 06-4318-20-010581-6 ส่วนเงินกองทุนนี้จะที่สมาชิกกองทุนได้ร่วมกันสะสมไว้จำนวน 10 เดือน มียอดเงิน 21,000 บาท เก็บเงินไว้ที่คณะกรรมการกองทุนและปล่อยให้กู้หมุนเวียนไปเรื่อยๆ

ขั้นตอนในการขอกู้และเอกสารประกอบการกู้

1. ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนก่อน
2. เขียนโครงการอาชีพที่จะขอกู้เงินไปลงทุน

- ยื่นเอกสารประกอบการกู้ ได้แก่ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาสมุดเงินฝากธนาคารออมสิน หมายเหตุ สำเนาสมุดเงินฝากธนาคารออมสินผู้กู้ต้องไปเปิดบัญชีกับธนาคารออมสินก่อน
- กรรมการพิจารณาตรวจสอบ เมื่ออนุมัติเงินแล้วให้ทำสัญญา 1 ชุด และมีบุคคลค้ำประกัน 2 คน ขั้นตอนนี้มีปัญหาและอุปสรรคที่ชาวบ้านเขียนโครงการที่จะดำเนินงานไม่เป็น อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ถูก

การคัดเลือกผู้กู้

- ผู้กู้ต้องมีภูมิลำเนา มีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่บ้านหนองไทรไม่น้อยกว่า 1 ปี
- มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
- ไม่ติดการพนันไม่พิการสามารถประกอบอาชีพได้
- ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนก่อน

การดำเนินงานขั้นตอนนี้จะ ไม่พบปัญหาและอุปสรรคใดๆ

หลักเกณฑ์ในการอนุมัติเงินกู้

- พิจารณาจากโครงการของผู้กู้ว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน
 - พิจารณาขอเงินที่ขอกู้ว่าเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินการตามโครงการหรือไม่
 - พิจารณาจากประวัติส่วนตัวของผู้กู้ ประวัติด้านความประพฤติและประวัติด้านการเงิน
- ขั้นตอนนี้จะ มีปัญหาตรงที่ผู้กู้ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของคณะกรรมการต้องการจะ
ได้รับเงินเต็มจำนวนที่ขอกู้เท่านั้น

การโอนเงินให้ผู้กู้

- ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้แล้วต้องไปเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน สาขาจอมพล
 - กรรมการกองทุนจะ โอนจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหนองไทรเข้าบัญชีของสมาชิกผู้กู้
- ขั้นตอนนี้จะ มีปัญหาเนื่องจากสมาชิกผู้กู้อยากได้เงินสดที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องการผ่านระบบ
บัญชียุ่งยากหลายขั้นตอน

การรับชำระหนี้

- ผู้กู้แจ้งความประสงค์ขอชำระหนี้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยต่อคณะกรรมการกองทุน
- ผู้กู้นำเงินที่จะชำระคืนไป โอนเข้าบัญชีเงินต้นของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ผ่านทางธนาคารออมสิน สาขาถนนจอมพล
- ผู้กู้นำใบเสร็จรับเงินหรือใบแจ้งการ โอนเงินมามอบแก่คณะกรรมการกองทุน
- ยกเลิกสัญญาผู้ยืมเงิน

ขั้นตอนนี้ยังไม่พบปัญหาใดๆ เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดคืนทุน

การจัดสรรผลประโยชน์

1. ด้านการศึกษา นำเงินที่ได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ 20 เปอร์เซ็นต์ไปปรับปรุงสนามฟุตบอลให้เยาวชนในหมู่บ้านมีสถานที่ออกกำลังกายเนื่องจากหมู่บ้านหนองไทรไม่มีโรงเรียน
2. ด้านการศึกษา โดยจัดสรรเงินจากดอกเบี้ย 20 เปอร์เซ็นต์มาอบเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนในหมู่บ้านที่เรียนดีแต่ยากจน เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษา
3. ด้านสาธารณประโยชน์อื่นๆ ที่เป็นการทำกิจกรรมของชาวบ้านร่วมกันโดยจัดสรรเงินดอกเบี้ย 10 เปอร์เซ็นต์
4. ดอกเบี้ยที่เหลือจากการจัดสรรด้านประโยชน์ต่างๆ ก็จะเก็บสะสมไว้เป็นเงินกองทุนหมู่บ้านต่อไปประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

จำนวนสมาชิกกองทุน

จำนวนสมาชิกเดิม ณ วันที่ 26 มิถุนายน 2544 มีสมาชิกกองทุน 50 คน และเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 มีสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นอีก 14 คน รวมสมาชิกกองทุนทั้งหมดในปัจจุบันมี 64 คน สมาชิกผู้กู้เงินไปแล้วทั้งหมด 55 คน

เงินกองทุนหมู่บ้านหนองไทรได้มีการอนุมัติให้กู้เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้แล้ว ตัวอย่างเช่น

1. นายเทพ เพชรกลิ่น ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อเลี้ยงไก่ชนขาย
2. นางคำปุ่น อินมะเร็ง ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อค้าขายของชำ
3. นายสมพงษ์ ทรัพย์นา ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 15,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อปลูกผัก
4. นายเขียน คงบัว ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อรับจ้างบรรทุกดินขาย
5. นางสาวประนอม โนนโพธิ์ ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อเลี้ยงปลา
6. นายอศุทธ์ พรหมจ้อยพระเนา ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท วัตถุประสงค์ เพื่อเลี้ยงวัว
7. นางดอกไม้ จันทร์ทองพะเนา ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 12,000 บาท วัตถุประสงค์เพื่อปลูกมันสำปะหลัง

การใช้เงินตามวัตถุประสงค์

1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้นั้นมีทั้งหมด 53 คนซึ่งแยกออกเป็นรายกลุ่มอาชีพทั้งเป็นการลงทุนในอาชีพใหม่และเพิ่มทุนในอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว
2. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้มีจำนวน 2 คน เนื่องจากได้รับเงินน้อยไม่เพียงพอต่อการลงทุน

1. ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทรมีทั้งหมด 15 คนโดยแยกเป็นชาย 8 คนและเพศหญิง 7 คน คุณสมบัติของกรรมการทั้งหมดต้องเป็นคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไทรไม่ต่ำกว่า 2 ปี เป็นบุคคลที่ทุ่มเทและเสียสละเพื่องานส่วนรวมของหมู่บ้านมาตลอด และเป็นผู้นำกลุ่มต่างๆ ที่เคยผ่านงานด้านบริหารจัดการมาแล้วบางส่วน คณะกรรมการทั้ง 15 คนจะถูกแต่งตั้งมาจากชาวบ้านทั้งหมดที่มีร่วมทำประชาคมประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ของครัวเรือน โดยวิธีเสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมทั้ง 15 คน แล้วให้ชาวบ้านทั้งหมดยกมือสนับสนุน และคณะกรรมการที่ถูกเสนอชื่อจะต้องมีความเต็มใจและพร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที คณะกรรมการ 1 ชุดจะดำรงตำแหน่ง 2 ปี เมื่อบริหารงานไปได้ 1 ปี คณะกรรมการจะจับฉลากออกกึ่งหนึ่งแล้วเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนชุดที่จับฉลากออกไป ส่วนการจัดสรรตำแหน่งต่างๆ คณะกรรมการทั้งหมดจะคัดเลือกกันเองตามความเหมาะสม โดยดูจากความสามารถ ความรู้และประสบการณ์การทำงานของแต่ละคน การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการได้แก่

1. เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 2 ปี
2. ตาย
3. ลาออก

กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เริ่มต้นจากคณะกรรมการที่เป็นแกนนำหลักๆ เช่น ประธานกองทุน เภรัญญิกกองทุนและเลขานุการกองทุนได้ช่วยกันร่างระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไทร โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นบรรทัดฐาน นำระเบียบกองทุนที่ร่างเสร็จทั้งหมดเสนอต่อที่ประชุมชาวบ้าน เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติต่อไป ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการร่างระเบียบกองทุนส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องระยะเวลาคืนทุนภายใน 1 ปี ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะขยายระยะเวลาให้ยาวออกไปมากกว่า 1 ปี ตามความประสงค์ของชาวบ้านไม่ได้

2. การมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจพอเพียง

ชาวบ้านหนองไทร ได้มีการพึ่งพาตนเองตั้งแต่กระบวนการสรรหากรรมการกองทุน กระบวนการร่างระเบียบกองทุน กระบวนการจัดทำบัญชีกองทุน ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวจะมีการช่วยเหลือประสานงานกันของคณะกรรมการกองทุนทุกฝ่าย มีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้งเพื่อเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการกองทุน ปัญหาของสมาชิกผู้กู้เงินเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกองทุนที่เข้มแข็งยั่งยืน เมื่อปัญหาถูกแก้ไข การดำเนินงานด้านต่างๆ ก็คล่องตัว โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพของสมาชิกเกิดความเชื่อมั่น ส่งผลให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในกลุ่มอาชีพเดียวกัน นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในอนาคตโดยไม่ต้องพึ่งพากรัฐ ทำให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้อีกระดับหนึ่ง

ประโยชน์จากการพึ่งพาตนเองดังกล่าวทำให้สมาชิกกองทุนและกรรมการกองทุนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านทำให้เกิดประสบการณ์ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันขึ้นระหว่างหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศยช) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน เชื่อมโยงกับองค์กรกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตรภายในตำบลเดียวกัน กิจกรรมของเครือข่ายนี้จะเน้นที่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันในการร่วมแก้ปัญหา พัฒนาชุมชนนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากต่อการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านเพราะอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องอยู่กับท้องไรท้องนาโอกาสที่จะทราบข่าวความเคลื่อนไหวทางการตลาด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผลผลิตมีน้อยมาก ดังนั้นในหมู่บ้านหนองไทรจะมีผู้ใหญ่บ้านและอบต.เป็นประชาสัมพันธ์และผู้สื่อข่าว เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะเข้าร่วมประชุมกับทางการเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐแล้วนำไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านอีกต่อหนึ่ง สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ก็มีหลายรูปแบบ เช่น ผู้ใหญ่บ้านพูดผ่านหอกระจายข่าว การปิดประกาศข่าวสารไว้ที่ศาลาแจ้งข่าวชาวบ้าน และการเรียนประชุมชาวบ้านทั้งหมดเพื่อรับฟังร่วมกัน

ส่วนการสร้างความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ประธานกองทุนจะศึกษาและรวบรวมความรู้ รับข่าวสารเรื่องของกองทุนและความเคลื่อนไหวต่างๆ ของภาครัฐแล้วนำมาถ่ายทอดให้คณะกรรมการกองทุนทั้ง 15 คนได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์ กรอบความรู้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน ทั้งนี้บัณฑิตกองทุน

หมู่บ้านก็ได้ร่วมเสริมสร้างเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านด้วยการทำเวทีชาวบ้าน ร่วมเสวนาให้สมาชิกกองทุนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน การแบ่งกลุ่มอาชีพเพื่อให้สมาชิกกองทุนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

นอกจากนี้จะมีแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน เช่น กองทุนเงินล้าน เงินออมทรัพย์ กองทุนเงินสัจจะ ช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการลงทุน สร้างงาน สร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านได้อีกระดับหนึ่ง

4. ประชากรมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับประชาชนชาวบ้านหนองไทร โดยเฉพาะโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีบัณฑิตกองทุนเป็นแกนนำ โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกกองทุนระดับหมู่บ้าน เช่น จัดกิจกรรมเสวนาของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนและมีอาชีพเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มอาชีพ เกษตร ค้าขายและบริการ เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและสรุปผลร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสรุปบทเรียนชุมชน โดยให้คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนเสวนาร่วมกัน

การกำหนดแผนแม่บทชุมชน บร.12 โดยขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านหนองไทร ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาต่างๆ ครูในโรงเรียน และพัฒนากรประจำตำบล เพื่อวิเคราะห์แผนแม่บทร่วมกัน

จากการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้านที่กล่าวมาทั้งหมด คือ เป็นการเพิ่มศักยภาพของประชากรในหมู่บ้านและเชื่อมโยงไปสู่การเพิ่มศักยภาพของประชากรระดับท้องถิ่นในตำบลเดียวกัน โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลเดียวกันร่วมกันจัดทำเวทีสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมเสวนาและสรุปผลร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของประชากรในระดับตำบลขึ้นตามลำดับ

อุปสรรคที่พบจากการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าวก็คือจะได้รับความร่วมมือน้อยมาก โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับตำบล เพราะตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านไม่ยอมเสียสละเวลามาร่วมเสวนา เพราะไม่ได้ค่าตอบแทนจากการเดินทางและเสียเวลาในการประกอบอาชีพส่วนตัว

ทัศนคติของชาวบ้านหนองไทรที่มีต่อกองทุนเงินล้านชาวบ้านส่วนใหญ่รู้สึกยินดีมากที่มีกองทุนอยู่ในหมู่บ้าน เพราะจะช่วยให้ชาวบ้านได้มีแหล่งกู้ยืมเงินในหมู่บ้านที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่ทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อคณะกรรมการกองทุนพบว่าชาวบ้านยังไม่เข้าใจบทบาทของคณะกรรมการกองทุน ยังมองในแง่ลบที่ว่าคณะกรรมการกองทุนจะเข้ามาหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง

ผลการใช้เงินกู้ของสมาชิกผู้กู้เงินส่วนใหญ่จะไม่ได้นำเงินไปทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ แต่จะนำเงินไปเพิ่มทุนในอาชีพที่ตนเองได้ทำมาก่อนที่จะมีเงินกองทุนมาช่วยเหลือ ซึ่งสมาชิกผู้กู้เงินทุกคนมีประสบการณ์ในด้านอาชีพเหล่านั้นอยู่แล้ว แต่ลักษณะการดำเนินงานหลังจากกู้เงินกองทุนไปเพิ่มเติมแล้วก็ยังอยู่ในรูปแบบเดิมไม่ได้เพิ่มประสิทธิภาพในอาชีพเท่าที่ควร ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาอาชีพที่แน่นอน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านหนองไทรบรรลุเป้าหมายได้เริ่มต้นที่ชาวบ้านหนองไทรมีลักษณะครอบครัวที่เป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมดบ้านล้วนแต่เป็นชนพื้นเมืองโคราชแต่ดั้งเดิมจะมีอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ก็มีจำนวนน้อยไม่ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านจึงมีความผูกพันกันรักใคร่และป้องกันกันมาโดยตลอด เมื่อมีเหตุอุทกภัยธรรมชาติเกิดขึ้นใกล้กับหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีงานทำมีอาชีพที่มั่นคงทุกครัวเรือนไม่ทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจึงเกิดความอบอุ่นในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์จัดตั้งขึ้นเพื่อระดมเงินออมในหมู่บ้าน กลุ่มสตรีแม่บ้านเพื่อการเกษตรจัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันพัฒนาอาชีพของกลุ่มแม่บ้านที่ว่างงานเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว

ด้านคณะกรรมการกองทุนก็มาจากการแต่งตั้งของชาวบ้านและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนเป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านอยู่เป็นประจำและมีความเสียสละเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

ด้านผู้นำหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านมีความยุติธรรมมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีเมตตาและเสียสละเพื่อการทำงานของหมู่บ้านมาโดยตลอด

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ได้ทุ่มเทและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นมีจุดมุ่งหมายอยากเห็นกองทุนหมู่บ้านพัฒนาไปพร้อมๆ กับอาชีพของชาวบ้าน

ประวัติส่วนตัวของบัณฑิตบ้านหนองไทร

2. ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ได้แก่ ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐสู่กองทุน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่และสมาชิกกองทุนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนยังไม่มีตัวแทนภาครัฐมาอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านและสมาชิกกองทุนให้เข้าใจถึงเป้าหมายของกองทุนเงินล้านในทิศทางเดียวกัน

การที่ผู้นำชุมชนแบ่งเป็นฝ่ายเห็นแก่ประโยชน์ของพวกเขาเองของคนทำให้เกิดความขัดแย้งของผู้นำทั้งที่เลือกตั้งมาเป็นทางการและผู้นำที่ได้รับเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ทำให้ชาวบ้านเกิด

ความไม่มั่นใจ ไม่เชื่อมั่นในศักยภาพของกองทุน ขาดการร่วมมือประสานงานกันระหว่างผู้นำชาวบ้านบางกลุ่มกับชาวบ้านทั่วไปและสมาชิกกองทุน การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องกองทุนที่ไม่ถูกต้องเป็นการบั่นทอนความก้าวหน้าของกองทุนเป็นอย่างยิ่ง

หนี้สินเดิมของชาวบ้าน โดยเฉพาะหนี้สินเดิมของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งทั้งเงินกู้ในระบบ เช่น กู้จากสถาบันการเงินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เงินกู้นอกระบบ ได้แก่ เงินกู้นายทุนซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยสูงมาก จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกผู้กู้เงินส่วนใหญ่มีหนี้สินเดิมอยู่มาก

ไม่มีสถานที่สำหรับใช้บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นอาคารหรือสำนักงานที่มั่นคง จึงไม่มีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ถูกต้องเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การค้นหาและยังไม่มีการจัดทำบัญชีที่มีระบบ ตรวจสอบยากและแก้ไขปรับปรุงก็ลำบาก

การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน และระดับตำบล

คณะกรรมการกองทุนระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน มีพัฒนากรอำเภอเป็นอนุกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุนการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจกรรมของกองทุนและปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารการจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชนเครือข่ายชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การ โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองไทรและระดับตำบลหนองระเวียง การจัดเวทีเสวนาสรุปบทเรียนชุมชนระดับหมู่บ้านและเวทีระดับตำบล การจัดเวทีการวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชนระดับหมู่บ้านและระดับตำบล นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล โดยทุกกิจกรรมที่บัณฑิตกองทุนจัดขึ้นเพื่อให้ชาวบ้าน สมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนประสานงานร่วมกันทั้งภายในหมู่บ้านหนองไทรและระดับตำบลหนองระเวียง เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานการทำงานขององค์กรชุมชนและเครือข่ายให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันและเพื่อรวมพลังเครือข่ายองค์กรชุมชน ในการแก้ไขปัญหา การจัดการพัฒนาชุมชนนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนที่ทำงานเคียงคู่ไปกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองไทร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ชี้วัด			กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ความสามัคคี	20	26	4	50
2. ความซื่อสัตย์	25	25	-	50
3. การยกย่องคนทำความดี	9	28	13	50
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	43	7	-	50
5. การร่วมประชุมสัมมนา	21	29	-	50
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ	
6. ผู้นำมีคุณธรรม	48	-	2	50
7. การร่วมกันแก้ปัญหา	50	-	-	50
			ร้อยละ	
8. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม			0.82	50
9. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้			100	50
10. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง			100	50
11. การตั้งกลุ่ม/องค์กร			41.9	50
12. การช่วยเหลือผู้ด้วยโอกาส			13.04	50

จากการที่บัณฑิตกองทุนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของหมู่บ้านหนองไทรทั้งจากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่าชาวบ้านหนองไทรจะมีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกันดีแบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันพอสมควร เมื่อมีหนี้สินก็จะชำระหนี้ครบจำนวนตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ไม่คดโกง ใครทำคุณงามความดีไว้ก็จะถูกยกย่องให้เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น

เนื่องจากหมู่บ้านหนองไทรอยู่ติดเขตอุตสาหกรรมสุรนารีชาวบ้านส่วนใหญ่มุ่งมั่นงานทำหาเลี้ยงครอบครัวได้ไม่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่น ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยาย ส่วนผู้ด้อยโอกาสที่ประกอบอาชีพไม่ได้ เช่น คนชราและคนพิการก็จะมีภาครัฐมาให้ความช่วยเหลือบ้างแต่ก็ยังเป็นส่วนน้อย เพราะยังมีคนชราที่ยกจนอยู่จำนวนมากที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ สำหรับกลุ่มแม่บ้านที่ว่างงานก็จะมีการรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ โดยมีภาครัฐมาให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพต่างๆ เช่น การทำไข่เค็ม การทำน้ำปลาจากปลาร้า การทอดผ้าด้วยเครื่องตุ๋นแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน เพราะใน 1 ปีจะมีตัวแทนภาครัฐเข้ามาอบรมประมาณ 1-2 ครั้งซึ่งยังถือว่าน้อยอยู่

ผู้ใหญ่บ้านหนองไทรเป็นผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเพราะมีคุณธรรมสูง ดำรงตำแหน่งมาร่วม 10 ปีมีการเรียกประชุมสัมมนาชาวบ้านทุก 1 เดือนเพื่อแจ้งข่าวสารจากภาครัฐและร่วมมือกับชาวบ้านในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน โดยไม่ต้องอาศัยภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ เว้นแต่ปัญหาที่ต้องอาศัยงบประมาณที่ใช้เงินจำนวนมาก

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

1. อาชีพเลี้ยงไก่ สรุปลงได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน พันธุ์ไก่ วัสดุคิบต่างๆ เช่น หัวอาหารไก่ วัคซีน ทำให้กระบวนการที่ดีคือสมาชิกผู้กู้ได้ดำเนินการเลี้ยงไก่ ขยายพันธุ์ไก่ ดูแลรักษาโรคไก่ หาตลาดจำหน่ายไก่ ซึ่งผลผลิตที่ได้จะอยู่ในรูปของการได้ไก่ที่มีขนาดโตพอจะจำหน่ายได้และการมีรายได้จากการขายไก่ สมาชิกมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

2. อาชีพค้าขาย สรุปลงได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินล้าน สินค้าเบ็ดเตล็ดที่นำเข้ามาจำหน่ายทั้งสินค้าอุปโภคและสินค้าบริโภค ทำให้เกิดกระบวนการขายสินค้าการจัดซื้อ การจ้างแรงงาน การทำบัญชี ผลผลิตที่ได้ก็จะอยู่ในรูปแบบเงินกำไร การมีอาชีพที่มั่นคงเกิดความกินดีอยู่ดีของสมาชิก

3. อาชีพเกษตร สรุปลงได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พันธุ์พืช ทั้งเมล็ดพันธุ์ผัก และกิ่งพันธุ์มันสำปะหลัง ปุ๋ย ทำให้เกิดกระบวนการในการประกอบอาชีพ การเพาะปลูก การจัด

หาลาด การแปรรูป ก่อให้เกิดผลผลิตในรูปรายได้จากการขายผัก ขายเป็นสำปะหลัง การมีเงินทุนหมุนเวียน ความพึงพอใจในอาชีพเกษตรกรรมเพราะเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้าน

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. การมีส่วนร่วม เมื่อเกิดการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองไทรขึ้น ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่กระบวนการสรรหาคณะกรรมการกองทุนโดยการจัดทำประชาคมชาวบ้าน การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อให้สมาชิกผู้กู้ได้ร่วมเสวนาแก้ปัญหาาร่วมกันของบัณฑิตกองทุน
2. การพัฒนาอาชีพ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนได้กู้ยืมเงินกองทุนมาเพื่อประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพด้านการเกษตร อาชีพบริการ ก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
3. การจัดสรรผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีกองทุนหมู่บ้านหนองไทรจะอยู่ในรูปแบบของดอกเบี้ยซึ่งคณะกรรมการกองทุนได้จัดสรรผลประโยชน์ไว้หลายด้านอาทิเช่น จัดสรรดอกเบี้ยบางส่วนเพื่อพัฒนาด้านการศึกษาต่อต้านยาเสพติด การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะคนพิการ และให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์
4. การมีกองทุนเงินออม เมื่อมีกองทุนเงินล้านเกิดขึ้นก็จะมีกองทุนเงินออมตามมาในรูปแบบกองทุนเงินสั่งจะซึ่งเป็นการระดมเงินออมจากสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไว้เป็นเงินฉุกเฉิน ให้สมาชิกกองทุนไว้กู้ยืมยามจำเป็นและผลประโยชน์จากดอกเบี้ยก็จะนำมาแบ่งปันให้สมาชิกทุกคน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพบว่า

- 5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองไทรเกิดขึ้นได้ด้วยการร่วมมือจากชาวบ้านทุกคนร่วมกันจัดตั้ง จัดทำกฎระเบียบกองทุนขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของชาวบ้าน การสรรหากรรมการที่มีความรู้ ความสามารถมีความรับผิดชอบสูง
- 5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่ามีการบริหารโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการจำนวน 15 คนเป็นชาย 8 คนและหญิง 7 คน โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบเป็นประธานกองทุนเลขานุการ เสร็จญุก เป็นต้น

- 5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ชาวบ้านโดยเฉพาะกรรมการกองทุนเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการ การวางแผนงาน การจัดสรรผลประโยชน์
- 5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่าชาวบ้านยังไม่ได้มีการพัฒนาอาชีพตามจุดมุ่งหมายที่ได้ให้ไว้ ไม่ก่อให้เกิดรายได้เท่าที่ควร
- 5.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าชาวบ้านมีความสามัคคีกันดีมากมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบเครือญาติ และมีอาชีพสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้
- 5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบซึ่งส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์
- 5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า ชาวบ้านมีความสามัคคีกันดีและมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรมสูง กรรมการกองทุนมีความรู้ความสามารถและความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 5.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไม่ได้พัฒนาอาชีพตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า มีการเกิดกลุ่มอาชีพในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น กลุ่มอาชีพเกษตร กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพบริการ
- 5.3 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีใครทำคุณงามความดีก็จะยกย่องสรรเสริญให้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ใหญ่บ้านมีการจัดประชุมชาวบ้านเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองไทร หมู่ 2 สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองไทร หมู่ 2
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร หมู่ 2
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล
- 4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองไทร หมู่ 2 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด

1.2 วิธีดำเนินการ

- ขั้นที่ 1 การศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลและสังเคราะห์

1.3 ผลการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านหนองไทร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544 มีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 64 คน คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนมีจำนวน 15 คน แบ่งเป็นชาย 8 คน และหญิง 7 คน ได้รับอนุมัติเงินจากภาครัฐจำนวน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 โดยเก็บรักษาเงินไว้ที่ธนาคารออมสิน สาขาถนนจอมพล หมายเลขบัญชีเลขที่ 06-4318-20-010581-6 ได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปทั้งหมดจำนวน 55 คน เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กู้ไป

ประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 16 คน ทั่วไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์จำนวน 26 คน ทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 6 คน และ ทั่วไปประกอบอาชีพด้านบริการจำนวน 7 คน รวม 55 คน

เมื่อมีกองทุนเงินล้านเกิดขึ้นชาวบ้านหนองไทรได้มีการพึ่งพาตนเอง เริ่มตั้งแต่กระบวนการสรรหากรรมการกองทุน กระบวนการร่างกฎระเบียบกองทุน การทำบัญชี การร่วมกันบริหารจัดการกองทุนให้เข้มแข็ง โดยมีบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านได้เข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนด้วยการจัดเวทีชาวบ้านให้สมาชิกผู้ได้มีส่วนร่วมเสนอแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้จากกองทุนหมู่บ้านหนองไทรและกองทุนหมู่บ้านอื่นภายในตำบลเดียวกัน โดยมีคณะกรรมการกองทุนระดับอำเภอเป็นฝ่ายประสานงาน และคณะบัณฑิตกองทุนของตำบลหนองระเวียงทุกคน

1.4 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร หมู่ 2 ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองไทรขึ้นได้นั้นเริ่มจากชาวบ้านมีความร่วมมือกัน ประสานงานกันและมีความต้องการอยากให้มีกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อจะได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพคณะกรรมการกองทุนก็มีความพร้อมและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ มีการวางแผนจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านทั้งพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองไทรบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติกันทั้งหมู่บ้านก่อให้เกิดความรักใคร่ปรองดอง ทุกครอบครัวมีอาชีพและมีรายได้จนเจือครอบครัวได้อย่างพอเพียงไม่มีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น ทำให้เกิดความอบอุ่นและมีความสุขในครอบครัวประกอบกับผู้ใหญ่บ้านมีความเสียและมีคุณธรรมเป็นที่เคารพของชาวบ้าน

ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองไทร ได้แก่ หนี้สินเดิมของชาวบ้านก่อนที่จะมีกองทุนเงินล้านเข้ามามีจำนวนมากโดยเฉพาะหนี้สินเดิมของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน ทั้งหนี้สินในระบบและนอกระบบ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เกิดการสร้างองค์กรเครือข่ายเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหนองไทรและกองทุนหมู่บ้านอื่นในตำบลหนองระเวียง โดยมีคณะกรรมการระดับอำเภอและคณะบัณฑิตตำบลหนองระเวียงร่วมกันจัดเวทีระดับตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการแก้ปัญหาร่วมกันของตัวแทนชาวบ้านในตำบลและตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านหนองไทรมาจากความซื่อสัตย์ต่อตนเองไม่มีการคดโกงกันภายในหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องการชำระหนี้ การที่ประชาชนในหมู่

บ้านมีงานทำมีรายได้ทุกครอบครัวทำให้ศักยภาพด้านฐานะการเงินของชาวบ้านมีความมั่นคง การมี
 ความเป็นอยู่แบบเครือข่ายทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ด้วยโอกาส
 ภายในหมู่บ้านก่อให้เกิดความสามัคคีแน่นแฟ้น เข้มแข็งและยั่งยืน

1.5 ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม

ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปสามารถลงทุนประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นใน
 ครอบครัว ทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นในหมู่บ้าน สมาชิกสามารถปลดเปลื้องหนี้สินได้หมด โดย
 เฉพาะหนี้เงินกู้้นอกระบบผลประโยชน์จากกองทุน เช่น ดอกเบี้ยกองทุนก็จะนำไปพัฒนาหมู่บ้าน
 และสะสมเป็นเงินทุนไว้ให้สมาชิกอีกต่อไปในอนาคต

ผลกระทบโดยอ้อม มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยน อุดหนุน
 เกื้อกูลกันก่อให้เกิดความผาสุกในทุกครอบครัว ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอีกระดับ
 หนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้านหนองไทร พบว่าควรจะมีการปรับปรุง
 แก้ไข ดังนี้

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ระยะเวลาการคืนเงินควรจะให้สมาชิกผู้กู้เงินผ่อนชำระเป็นงวดๆ ได้เช่น
 ชำระทุก 3 เดือนหรือชำระทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะที่ 2 การปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน ควรระบุเงื่อนไขให้ชัดเจนว่าสมาชิกจะกู้เงิน
 ฉุกเฉินได้ในกรณีใดบ้าง

2.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ให้มีการกระจายงานให้คณะกรรมการในแต่ละตำแหน่งให้ทั่วถึง ไม่ใช่
 รวมงานรวมอำนาจไว้ที่ประธานและเลขานุการกองทุนเท่านั้น

ข้อเสนอแนะที่ 2 งานด้านเอกสารไม่มีระบบ ระเบียบ โดยเฉพาะบัญชีดูไม่ออก ตรวจสอบ
 ได้ยาก

2.3 การนำเงินไปพัฒนาอาชีพ

ข้อเสนอแนะที่ 1 อาชีพที่ผู้กู้เงินได้ทำไปก่อนที่จะมีกองทุนเงินล้าน เมื่อสมาชิกผู้กู้เงินกอง
 ทุนไปแล้วไม่ได้มีการพัฒนาอาชีพอย่างจริงจังจึงไม่มีการเพิ่มทุนและไม่มีการลงทุนใหม่
 อาชีพที่ทำยังอยู่ในรูปแบบเดิมขาดการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545). ชุดวิชาการสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองระเวียง. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองระเวียง. นครราชสีมา.
- นิตยา ชูโต. 2538. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น การพิมพ์.
- พงษ์ศักดิ์ เฉลิมชุตติเดช. (2543). ธ.ก.ส.กับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). วารสารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 23(2) : 129-131.
- ภาวิณีเยี เจริญยั้ง. 2545. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ค้องฟันฝ่า. มติชน. 31 มกราคม 2545, หน้า 12-13.
- รัตนะ บัวสนธิ์. 2545. “การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน”. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, 2540.
- สมพันธ์ เศษะอริก. 2545 “การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ”. มติชน. 15 มกราคม 2545, หน้า 6.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2545. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.